

Natuurreservaten

Zuiderkempen

Jaargang 6
driemaandelijks tijdschrift
september 2000 Nr. 3

Vlaanderen stemt

De zwaluwen verzamelen volop. Begin september is voor hun een groot moment, want ze beginnen weer, zij het met een steeds kleiner wordende groep, aan hun jaarlijkse grote trek. Begin oktober zal 't in Vlaanderen voor andere wezens ook menens zijn, 8 oktober 2000, zegt het u iets ? Inderdaad, onze politici verzamelen nu al volop en de koortsachtigheid zal alleen maar stijgen. Voor welke partij u stemmen moet ? O nee, een naam kunnen en willen we niet adviseren. Beslist u daarover zelf maar. Het gaat hem immers over het ideeëngoed van die vrouwen en mannen en wat uiteindelijk zal gerealiseerd worden. Het gaat erom dat die mannen en vrouwen erover bezorgd zijn dat er bij de verkiezingen in 2006 meer zwaluwen zullen beginnen aan hun jaarlijkse grote trek, dat is van veel groter belang dan de naam, de grootte van de affiche, de slogan.

What's in a name ?

Natuurreservaten v.z.w. heeft uiteraard een visie op het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid. We doen aan de politieke partijen een voorstel voor het milieu- en natuurluik van het partijprogramma. Vooreerst zijn er de hoofdvoorwaarden voor een degelijk natuur- en milieubeleid : voldoende financiële middelen, een volwaardige milieudienst, milieuraden moeten volwaardige adviesorganen worden, milieuzorg moet een zorg zijn voor iedere sector, voor iedere beleidsverantwoordelijke, het Gemeentebestuur moet een voorbeeldfunctie hebben bij het naleven van de wetten.

Een goed gemeentelijk milieubeleidsplan omvat naast een langetermijnvisie een echt werkend actieprogramma met realisaties tot gevolg. Tenslotte formuleert Natuurreservaten v.z.w. een hele reeks concrete maatregelen. Uiteindelijk zal het daar om te doen zijn: uitbouw van een Vlaams Ecologisch Netwerk, ontwikkelen van een Natuurontwikkelingsplan, aankoop en beheer van kwetsbare natuurgebieden, naleving bermbesluit, enz.

Een goede ruimtelijke ordening vormt de basis voor het beschermen van natuur en landschap en bij het voorkomen van vele vormen van milieuhinder.

Tenslotte doet Natuurreservaten v.z.w. nog voorstellen voor milieuhygiëne, mobiliteit, energiebeleid, waterbeheer, milieueducatie.

Lees de programma's van de partijen, kijk wat ze de voorbije jaren gerealiseerd hebben en maak dan op 8 oktober de juiste keuze,... simpel toch!

Uit de Reservaten

Het Asbroek

In het vorige nummer meldden wij reeds de komst van 3 Galloways in Het Asbroek. Intussen staan de beesten reeds 3 maand in het gebied. In die periode is het ons opgevallen dat die koeien rare beesten zijn, vooral wat hun eetgedrag betreft! Een aantal vaststellingen: de dieren zijn inderdaad zeer rustig ten overstaan van mensen, maar ook ten opzichte van de andere beesten. Ten bewijze: probeer in de normale koeienwereld eens 2 stieren bij 1 koe te zetten: gegarandeerd ambras, maar hier alom vrede en peis. (Behalve als er wordt gedronken, dan heerst er blijkbaar wél een rangorde en wordt er ferm geduwd.)

De koeien houden er niet van om een omweg te maken: de kortste weg tussen 2 punten is een rechte. Of er nu een bosje wilg, of bramen op de weg staan, dat is niet van belang.

Wat betreft het eten nu. De beesten waren nog geen dag in de wei en in de wilgenstruwelen was al lelijk huis gehouden. Bijvoorbeeld waren stammen ontschorst. Zou dit kunnen te maken hebben met een actieve stof uit de wilgenschors die ook in aspirientjes wordt verwerkt (acetyl-salicyl-zuur)?

Deze beesten blijkbaar verzot op netels en bramen, maar dat wisten we al. Ook het riet heeft een ferme knauw gekregen en eikenbladeren vinden ze een delicatessen.

Een poos geleden waren wij houtopslag in de wei aan het kappen en aan het zagen met de motorzaag. Een normale koe blijft, zoals het hoort op een normale afstand, ook zij. Totdat ze bemerkten dat er jonge eiken waren geveld. Binnen de kortste keren werden de eiken ontbladerd. De dieren waren op nog geen 3 meter van ons; wij mochten rustig verder werken, zij aten even rustig verder.

De Galloways: rare jongens, die koeien!

Netevallei - Schaapwees

In november vorig jaar werd er in het Schaapwees een dichtgegroeide drinkpoel opnieuw geruimd en uitgegraven. Een dag later was de poel reeds volledig met grondwater gevuld en was het afwachten hoe de natuur alles opnieuw zou aankleden. Ondertussen zijn wij bijna een jaar verder en is er heel wat veranderd in en om de poel. Langs de westkant is er op de oever en in het ondiepe water een brede strook met grote egelskop tot ontwikkeling gekomen. Deze planten, waarvan de bladeren lijken op die van lisdodde, stonden in juli reeds in bloei. Elders op de oevers staat vooral watertorkruid, moerasvergeet-mij-nietje en waterweegbree. Op de nog niet volledig dichtgegroeide gedeelten van de oever vinden wij sporen van ree en bunzing. Ook in het water is er op nog geen jaar tijd heel veel veranderd. Aangezien de poel volledig gevuld werd door grondwater was onze verbazing groot dat er bijna bij elke schep iets spartelde of rondkroop in ons schepnetje. Stekelbaarsjes, watertorren, waterpissebedden, bootsmannetjes, een libellelarve, een waterscorpioen en een kleine poelslak behoren alvast tot de nieuwe fauna van de poel. Alles bij elkaar een mooi voorbeeld hoe de samenwerking van mens en natuur tot mooie natuurpareltjes kan leiden.

De Roost-Craeywinckel

Er is de laatste maanden niet enkel fysieke arbeid verricht, wij hebben ons ook bezig gehouden met het opstellen van een erkenningdossier ten einde voor ons natuurgebied een erkenning als natuureservaat te bekomen. Hiervoor konden wij rekenen op de professionele en enthousiaste hulp van natuureservatenmedewerker Jens Verwaerde, hij krijgt hiervoor een symbolisch bloemetje. Dit dossier, dat zowel de huidige toestand als het toekomstbeeld beschrijft van het gebied, het dossier is klaar om ingediend te worden. Dit gebied is gelegen van omzeggens de Grote Nete (Zammelsbroek) tot aan de autosnelweg te Klein-Vorst, of 6 km. Laakvallei. Het dossier is thans klaar om ingediend te worden. Wanneer de erkenning een feit is, zal dit voor ons een belangrijke morele ondersteuning zijn. Bovendien krijgen erkende reservaten een beheerssubsidie.

Jullie hebben hieruit wellicht begrepen dat de Roost-Craeywinckel niet meer beperkt blijft tot het door iedereen gekende reservaat. Inderdaad, door recente aankopen en in huur gekregen percelen komen er in het gebied fraaie hooilandjes bij. Ook grote waterpartijen en de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een bestaande rietkraag zullen de ecologische waarde van de beekvallei verhogen.

Wat eveneens zal toenemen is de noodzaak aan vrijwillige natuurbeheerders. Leden die reeds werkactiviteiten meemaakten, zoals het afvoeren van het maaisel op 28 en 29 juli jl. zullen bevestigen dat werken in de natuur niet alleen zweten is, maar ook veel lachen en genieten van de heerlijke picknick. Trouwens van harte dank aan alle helpers op het terrein en achter de schermen. Alle leden, hun familie, burens, kennissen, vrienden... nodigen we nu reeds uit om er de volgende werkdag weer bij te zijn. Ook zullen wij onze wandelingen vanaf volgend jaar uitbreiden naar de nieuw verworven gebieden zodat iedereen de kans krijgt hiermee kennis te maken. En wij zijn er van overtuigd: eens de sfeer geproefd...

De Langdonken

De afgraving achter de schuur is al enkele maanden voltooid. Van een viertal ha weiland werd de teeltlaag verwijderd.

Weliswaar hebben zich heel wat zaden van 'gewone' soorten ontwikkeld (o.a. witbol en smalle weegbree), maar toch zijn de eerste tekenen van een gunstige natuurontwikkeling zichtbaar. Zo staan er momenteel al struikheide, pilvaren, waterpostelein, bleekgele droogbloem, drijvende waterweegbree, tomentil, ...

Het zijn uiteraard allemaal relatief 'kleine' planten en ze zijn er nog maar in beperkte hoeveelheden, maar voor een natuurbeheerder zijn het positieve tekens aan de wand. De afgegraven vlakte doet hier en daar wat 'slik en schorreachtig' aan. Af en toe zie je dan ook de bijhorende vogels: witgatje, oeverloper, groenpootruiter, dodaars, blauwe reiger, ... De vogels vinden een rijk gedekte tafel met slakjes, visjes, insecten, wormpjes, ... Onze gerenommeerde huisbioloog volgt de planten en dieren op de voet.

De Galloways uit het Asbroek kwamen de Langdonkenkudde versterken. Met zijn zessen maken ze pijpenstrootje, bramen, Amerikaanse eik, een kopje kleiner. De eerste stapjes van een totaal gesloten naar een halfopen Langdonken zijn gezet.

Na een kletsnatte julimaand konden we in augustus, zij het met enige moeite, toch ons maai- en hooiwerk voor dit jaar gedaan krijgen. Het meeste hooi werd in grote balen gepakt.

Oef...

Het Goor

Heel de zomer al staat het water boven het maaiveld op de hele oppervlakte van het Goor. Het is niet zo duidelijk of we daar nu blij of verdrietig moeten om zijn. In een moeras moet namelijk per definitie water staan, maar een constante overstroming is ook wel een uitzonderlijke toestand.

Wij hebben wel gepland om de beheerswerken door vrijwilligers nieuw leven in te blazen. Jullie zijn dus heel erg welkom om te komen plaggen en ploeteren, op de data die je in de agenda terugvindt.

De Steenkensbeek

Een belangrijke realisatie in dit reservaat is de aankoop geweest van het 4 hectare grote canadabos achter La Corbeille. AWZ is geïnteresseerd om het terrein als mogelijk overstromingsgebied te gebruiken, samen met nog een aantal andere gebieden in onze andere reservaatkernen. Dit project zou zeker een handje helpen om een aantal beheersobjectieven te realiseren zoals natte elzen- en wilgenbroeken.

Paddestoelenwandeling

Voor we echt de winter induiken, gaan wij op Zondag 1 oktober nog eens een kijkje nemen in de mysterieuze wereld van de zwammen. Met de zon erbij en een gids van een goed jaar wordt deze herfstwandeling in het Schaapwees een echte aanrader. Samenkomst om 14.00 uur aan de Netebrug langs de weg van Zoerle-Parwijs naar Herselt.

Beverrat in Laakdal

Op 30 april vond een wandelaar een groot dier in staat van ontbinding langs de Kleine Laak in ons natuurreservaat Craeywinckel te Vorst. De lange rolronde staart en de zwemvliezen tussen de tenen deden hem aan een otter denken. Maar de grote oranje snijtanden wezen duidelijk op een knaagdier. Hij contacteerde één van onze bestuursleden die het beest determineerde als een beverrat. Het is voor ons de eerste gekende waarneming van dit dier in onze regio.

Een beverrat is een flink uit de kluiten gewassen muskusrat. De ronde in plaats van afgeplatte staart en de oranje snijtanden zijn naast de grootte de opvallendste verschilpunten. Van nature hoort de beverrat thuis in het zuidelijk deel van Zuid-Amerika. Evenals de muskusrat zijn in het verleden heel wat dieren om hun kostbare pels in Europa ingevoerd. Op verschillende plaatsen zijn dieren uit

gevangenschap ontsnapt. Vooral in de Limburgse Maasvallei zouden zij helemaal niet zeldzaam zijn. Men verwacht echter geen explosieve groei zoals bij de muskusrat. Beverratten zijn immers veel minder winterhard.

Oproep.

Enkele van onze reservaten hebben al vele jaren natuurbeheer achter de rug: hooilanden en rietkragen worden gemaaid, hakhout wordt afgezet, er wordt af en toe gegraven en geplagd. Stilaan krijgt het landschap een ander uitzicht. Er zijn zeker gevolgen voor fauna en flora. Hier en daar groeit plots een zeldzaam plantje, een dier dat er vroeger, niet zat duikt op, een 'nieuwe' vogel broedt in het gebied. Vaak zijn het eenmalige of toevallige waarnemingen. Als u, beste natuurliefhebber, zulke dieren of planten opmerkt, bel de conservator, uw informatie kan heel belangrijk zijn. Met de gegevens kunnen we ons beheer evalueren, want de aanwezigheid van bepaalde soorten zegt ons dat we goed of juist fout bezig zijn. Onlangs merkten we in een reservaat ook zaken die niet klopten: het uitsteken van beschermde planten, opzettelijk vernielen van beheersmateriaal. Merkt u iets ongewoons of zelfs verdacht, bel gerust de conservator van het betreffende reservaat, discretie verzekerd. De telefoonnummers van de conservators vindt u elders in dit blad.

Infoavonden.

Natuurreservaten v.z.w. nog meer naambekendheid geven, meer vrijwilligers bij onze projecten betrekken en eens duidelijk uitleggen wat we met onze verenging willen verwezenlijken, dat zijn drie doelstellingen die we nastreven. Daarom organiseert Natuurreservaten v.z.w. Afdeling Zuiderkempens enkele infoavonden. We starten met het Goor - Asbroek. Op vrijdag 20 oktober in de parochiezaal van Westmeerbeek en op vrijdag 27 oktober in Herselt (locatie wordt in de pers later bekend gemaakt) iedereen die het horen wil, is van harte uitgenodigd.

We beginnen telkens om 20 u. Het wordt geen droge uiteenzetting, maar een boeiende avond voor iedereen die met natuur in de regio begaan is. Vertel het voort en... kom zelf ook!

Om al die verhalen aanschouwelijk voor te stellen leidt onze plaatselijke conservator ons rond in het Goor en Asbroek op zondag 5 oktober om 14 u, vertrek aan taverne De Gasterij in Westmeerbeek. Het is de bedoeling dat we de andere reservaten in andere gemeenten van de Zuiderkempens later ook in de kijker stellen op gelijkaardige infoavonden.

Roofvogels in de Kempen

Het gaat de meeste van onze dagroofvogels duidelijk voor de wind. Een betere kennis en bescherming in jagersmidden, minder gebruik van bepaalde giften in land- en tuinbouw en een duidelijk grotere sympathie bij de bevolking in het algemeen hebben dit herstel zeker bevorderd. Iedereen kent de biddende torenvalk langs de snelweg, de miauwende buizerd boven het voorjaarsbos en de flitsende sperwer op de wintervoederplaats. Bij elke wandeling komen zij voor de kijker. Deze drie soorten prooivogels broeden ook jaarlijks met verschillende paren in onze regio. De torenvalk profiteert vooral van opgehangen nestkasten in open terreinen. De buizerd houdt van grotere bossen, terwijl de sperwer dan weer kleinere bosjes verkiest. Terecht fier zijn we ook op enkele koppels haviken en dit jaar vooral op telkens één paar boomvalken (2 jongen) en wespindieven (1 jong). Toeval of niet, zij verkozen onze reservaten om hun jongen groot te brengen.

Werkploeg.

Vijf arbeiders en hun werkleider Joris Goossens voeren dagelijks beheerswerken uit in onze diverse reservaten. Regelmatig breiden onze gebieden uit, het beheerswerk wordt alsmaar groter en diverser. We mogen die mensen ook eens in 't zonnetje zetten, want zonder hun inzet zou het beheer niet meer mogelijk zijn. Kris Vets en Erik Diels zwaaien eind september af. Hun termijn van één jaar zit er dan op. Leo Van de Velde en Patrick Elen vervoegden onlangs de ploeg. Het OCMW van Herselt stelt Patrick De Freitas te werk in onze reservaten. Enorm bedankt aan heel de ploeg! We hopen binnen afzienbare tijd het statuut van onze werkploeg te verbeteren en langlopende contracten aan te bieden. Ook de ploeg van Strategisch Plan Kempen onder leiding van Hans Rens werkt dit jaar weer enkele maanden in onze Zuidkempense reservaten. Ook aan die ploeg een welgemeend bedankt!

De kerkuil in 2000

Ook dit jaar werden alle kerkuilenbroedplaatsen in onze afdeling bezocht en de jongen geringd, niet minder dan 17 koppels broedden er. In Herselt en Hulshout elk 5 broedparen in Laakdal 4 en in Westerlo 3. Zij brachten samen 53 jongen groot wat voor een nestgemiddelde van 3,1 zorgde. Ook bij de kerkuilen gaat het kerkbezoek er op achteruit, er huisden er nog 6 in kerken. 1 in een pastorie, 2 in schuren en 8 op zolders van woningen. Slechts 2 koppels kozen voor een niet door de mens ingerichte nestplaats, de 15 overige broedden in kerkuilennestkasten.

Opvallend is het groot aantal kerkuilen dat op de zolders van onze leden broedt. Niet minder dan nesten vlogen hier succesvol uit. Zouden uilen dan toch kunnen lezen en zo de weg vinden naar de zolders van de Natuurreservaten leden? Of is hier een andere meer wetenschappelijke verklaring voor.

Indien je ook een kerkuil een nest wil aanbieder. Neem dan gerust contact op met Herman of één van de bestuursleden.

In naam van deze schitterende vogel hartelijk dank.

Ijzeren paard.

Het geschikte materiaal verlicht het werk enorm. Natuurreservaten v.z.w. kocht onlangs een boskar en een ijzeren paard. Met de boskar en tractor kunnen stronken, maaisel, brandhout veel efficiënter geladen en vervoerd worden. Het ijzeren paard maakt afvoer van dezelfde zaken tot een plezierige bezigheid. Wie al eens nat maaisel van een vochtig hooiland met draagberries afvoerde, weet dat het 'beestenwerk' kan zijn.

Het ijzeren paard is de oplossing. Het kan wel zeven keer meer vervoeren dan een draagberrie. Bovendien rijdt het op rupsbanden zodat er zo goed als geen bodembeschadiging is. En staat het ijzeren paard op stal hoeft het geen voer of water. Van nuttige uitvindingen gesproken. Met de jaren hopen we ons materiaalpark nog uit te breiden én te verbeteren.

Aankopen

De aankopen lopen in 2000 als een trein. Er werden in 2000 al 19 verkoopsovereenkomsten getekend voor een totale oppervlakte van 30ha50a. De aankopen zijn verspreid over alle reservaten met een zwaartepunt in de Netevallei. Als de onderhandelingen die momenteel aan de gang zijn gunstig afgesloten worden komen we in 2000 tot een aangekochte oppervlakte van meer dan 40 ha. Kopen kost uiteraard geld, volgens de huidige vooruitzichten ruim 15 miljoen in 2000 waarvan minstens 10% door de plaatselijke werking moet opgebracht worden. Met de steun van de gemeentebesturen van Laakdal, Hulshout en Herselt vele schenkers, de opbrengst van verschillende activiteiten en een flinke hap uit onze reserves komen we wel rond.

Fusioneren

22 september 2000 wordt een historische dag voor het natuurbehoud in Vlaanderen. De Wielewaal vzw. en Natuurreservaten vzw. de twee grote Vlaamse terreinbeherende verenigingen houden op die dag een bijzondere algemene vergadering. Als enige agendapunt wordt een voorstel tot fusie tussen de twee verenigingen ter stemming voorgelegd. Oorspronkelijk waren dit twee verenigingen met verschillende doelstellingen en andere werkterreinen. Bij de Wielewaal lag in het verleden het accent op natuurstudie en natuureducatie terwijl bij Natuurreservaten het accent lag op de reservatenverwerving, beheer en op de beleidswerking. Meer en meer zijn beide verenigingen geëvolueerd naar twee verenigingen met dezelfde doelstellingen, dezelfde werkterreinen en dikwijls dezelfde mensen. In de vele werkgroepen waar de verschillende aspecten die bij een fusie aan de orde zijn besproken werden, bleek telkens weer duidelijk hoe weinig verschil er is tussen de twee verenigingen.

Het voordeel van een fusie is in de eerste plaats een krachtiger stem voor het natuurbehoud, ook besparingen zowel op het administratieve vlak als bij het beheer van de reservaten zijn belangrijk. Na een goedkeuring door de twee bijzondere algemene vergaderingen van 22 september zal er ook in de afdelingen moeten nagedacht worden over de praktische gevolgen van de fusie. De grenzen van de afdelingen zullen opnieuw afgebakend worden, de activiteiten zullen moeten gecoördineerd worden,

nieuwe besturen zullen samengesteld worden, tijdschriften samengevoegd en wie weet wat nog allemaal.

We zijn er van overtuigd dat ook deze operatie succesvol zal verlopen en dat we in de 21 eeuw versterkt aan het natuurbehoud in de Zuiderkempen zullen werken.

De Heimolen

Enkele jaren geleden berichtten we over de Heimolen in Langdorp. De houten staakmolen in 1662 stond op instorten. Dit stukje industriële archeologie stond op het punt voorgoed te verdwijnen. Ergerlijk aan gans deze zaak is dat jarenlang iedere Langdorpenaar en mensen van ver daarbuiten het verval van de molen betreurden maar er gebeurde niets. Vijf jaar geleden zetten enkele leden van Natuurreservaten vzw. uit de omgeving (waaronder een sterke inbreng uit onze afdeling) hun schouders onder dit project, en zie het onmogelijke gebeurde. De Heimolen werd aangekocht, de molen prachtig gerestaureerd en op de 10 ha heide en bos die bij de molen horen zullen binnenkort de schapen weer grazen.

Een erg actieve en gemotiveerde werkgroep is ontstaan rond de molen, indien je geïnteresseerd bent in, de werking van de molen of het beheer van de heide ben je altijd welkom. Er is voor elk wat wils, het onderhoud van de molen, hulp bij allerlei manifestaties. Het natuurbeheer, gidsen..... je kiest maar uit.

Meer inlichtingen hierover bij Benny Van Dyck 013.783609

De Molenheide met de molen ligt in het Europees vogelrichtlijngebied Demervallei. Ook De Lengdonken ligt in hetzelfde gebied. Als De Langdonken en De Molenheide op dezelfde manier blijven groeien zullen we misschien nog beleven dat deze twee reservaten naadloos op elkaar aansluiten.